

Strategieën jongveeopfok

Het Lagekostenbedrijf en het High-techbedrijf hebben voor de jongveeopfok verschillende benaderingen gekozen, die tot vergelijkbare resultaten hebben geleid. Uit het oogpunt van kostprijs is er echter wel een verschil tussen beide manieren.

Wijbrand Ouweltjes,
Sjoerd Bokma,
Michel de Haan

Foto: Gertjan Zevenbergen

Het is op Nederlandse melkveebedrijven gebruikelijk om zelf jongvee op te fokken. Omdat opfok van jongvee duur is en de basis legt voor de toekomstige veestapel, is het een belangrijk aandachtspunt bij het realiseren van een lage kostprijs. De opfok van jongvee kan op verschillende manieren plaatsvinden, maar niet elke manier levert een even grote bijdrage aan een lage kostprijs.

Gesloten bedrijfsvoering

Het voorkomen van ziekteinsleep is een belangrijke voorwaarde voor het hebben en behouden van een goede gezondheidsstatus van de veestapel. Omdat aanvoer van vee een van de grootste risicofactoren is voor insleep, is bij de opzet van zowel het Lagekostenbedrijf als het High-techbedrijf een gesloten bedrijfsvoering het uitgangspunt geweest. Dit hield onder andere in dat beide bedrijven zelf het jongvee opfokten. Een andere optie zou kunnen zijn het uitbesteden van de opfok aan een gespecialiseerd opfokbedrijf. Indien dit in een een-op-een relatie is, blijft de geslotenheid in stand door de vorming van een zogeheten veterinaire eenheid. Bij gesloten bedrijven is de eerste uitdaging om goed vast te stellen hoeveel kalveren aangehou-

den moeten worden. Meer dieren aanhouden dan voor vervanging nodig is, kan geld kosten. Enerzijds omdat het tot gevolg kan hebben dat er onnodig melkgevend dieren worden vervangen, anderzijds worden niet alle gemaakte kosten vergoed als deze overtollige dieren als drachtige vaars worden verkocht. Indien er onvoldoende jongvee wordt opgefokt dan moeten dieren noodgedwongen langer worden aangehouden of kan het quotum niet worden volgemolken. Voor het Lagekostenbedrijf is uitgegaan van een jaarlijks vervangingspercentage van 20 procent, voor het High-techbedrijf van 30 procent.

Eenvoudig

Voor het Lagekostenbedrijf is gekozen voor eenvoudige huisvesting waarbij de verschillende leeftijdsgroepen niet strikt gescheiden werden. De jongste kalveren werden buiten in eenvoudige iglo's gehuisvest. Verder werd gestreefd naar lage voerkosten door gebruik van veel ruwvoer, weinig krachtvoer en zo veel mogelijk weidegang. Doel was de dieren af te laten kalven op een leeftijd van 24 maanden, hierop is het gewenste groeiverloop afgestemd. Bij de eerste inseminatie moesten de dieren een minimaal gewicht van 370 kg hebben, dat aan de hand van de borstomvang werd geschat. Drachtcontrole is alleen bij twijfel uitgevoerd. Het jongvee is na spenen in 3 verschillende groepen gehouden: tot 6 maanden leeftijd, van 6 maanden tot 1 jaar en jongvee ouder dan een jaar. De groep tot 6 maanden kreeg onbeperkt melkveebrok, goede graskuil en snijmaïs, de groep van 6 maanden tot 1 jaar kreeg geen krachtvoer en werd in de zomer geweid op etgroen. De pinken werden samen met de droge koeien gehouden en kregen voerresten van de melkkoeien en mindere kwaliteit graskuil. In de zomer werd deze groep achter de melkkoeien aan geweid. Om de mineralenvoorziening te waarborgen zijn mineralenbolussen toegediend.

Ziektepreventie

Het High-techbedrijf streefde naar kostenbesparing door versnelde opfok en kende een strikte scheiding van jonge kalveren, ouder jongvee en melkvee om zodoende eventuele verslepp van ziektekiemen te voorkomen. Bij het inseminatiebeleid werd zowel gewicht (370 kg) als conditiescore (2,5 tot 3) meegenomen. Drachtigheidscontrole werd standaard uitgevoerd. Op dit bedrijf werden de kalveren na het spenen ook in twee groepen gehouden (tot en met 6 maanden en van 6 tot en met 12 maanden), maar de pinken werden verdeeld in 2 groepen: 12 tot 18 maanden en ouder dan 18 maanden (tot 4 weken voor de verwachte kalfdatum). Een ander wezenlijk verschil met het Lagekostenbedrijf is dat het jongvee hier geen weidegang kreeg en wel standaard een mineralenmengsel. Het ruwvoer van de kalveren tot 6 maanden was hooi, het oudere jongvee kreeg een rantsoen van graskuil aangevuld met snijmaïs en krachtvoer.

Opfokresultaten

Uiteindelijk was het verschil in afkalfleeftijd van de vaarzen beperkt; op het High-techbedrijf was dit gemiddeld 24,2 maanden tegen 25,7 maanden op het Lagekostenbedrijf. Opvallend daarbij is dat de Montbéliardes op het Lagekostenbedrijf gemiddeld duidelijk ouder waren bij de eerste afkalving dan de Holsteins (27,2 maanden vs. 24,8 maanden). Het gemiddelde gewichtsverloop voor de drie groepen is weergegeven in figuur 1. Hoewel het jongvee op het

High-techbedrijf gemiddeld iets sneller groeide dan dat op het Lagekostenbedrijf, is het verschil in gewichtsverloop beperkt. De lagere afkalfleeftijd op het High-techbedrijf kan mede een gevolg zijn van frequenter monitoren van de dieren waardoor het insemineren vlotter kon beginnen. Op het Lagekostenbedrijf werd het gewicht van de dieren tweemaal per jaar bepaald door meting van de borstomvang, terwijl op het High-techbedrijf maandelijks groei, hoogtemaat en conditie van het jongvee werd gescand. Verder werden op het High-techbedrijf alle geïnsemineerde pinken op drachtigheid gecontroleerd, terwijl dat op het Lagekostenbedrijf incidenteel gebeurde.

Montbéliardes vruchtbaarder

Het verschil tussen de Holsteins en de Montbéliardes op het Lagekostenbedrijf werd met name veroorzaakt doordat de Montbéliardes iets later geslachtsrijp waren en dus op latere leeftijd een eerste tocht lieten zien. De Holsteins werden gemiddeld op een leeftijd van 15 maanden voor eerste inseminatie aangeboden tegen de Montbéliardes op 17,5 maanden. Wanneer eenmaal met insemineren was begonnen dan werden de Montbéliarde pinken iets vlotter drachtig dan de Holsteins (1,7 tegen 1,9 inseminaties gemiddeld). De Montbéliardes groeiden ongeveer even snel als de Holsteins, maar waren binnen een maand na de eerste afkalving wel zwaarder (574 kg tegen 518 voor de Holsteins).

Wijbrand Ouweltjes over...

... het jongvee-onderzoek

"Het meest opmerkelijke was de grote uitstraling die dit onderzoek heeft gekregen."

... de locaties Lagekostenbedrijf en High-techbedrijf

"Door de grote publiciteit rond het project en door de prettige samenwerking in de projectteams was het zeer prettig onderzoek doen. Beide locaties waren bijzonder, mede ook door de grote inzet van de beide bedrijfsboeren en hun assistenten voor 'hun' bedrijven."

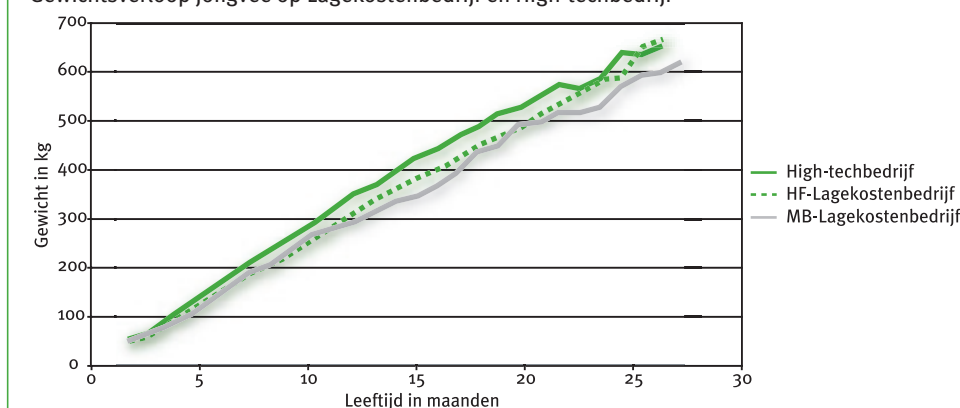
Zelf opfokken of uitbesteden

Een belangrijk deel van de berekende kosten van jongveeopfok betreft vergoeding voor arbeid, huisvesting en ruwvoer. Vaak zijn deze kosten geen daadwerkelijke uitgaven, en levert uitbesteden van de jongveeopfok geen besparingen op. Economische berekeningen geven echter aan dat de totale kosten voor opfok op een melkveebedrijf (€ 1.645) aanmerkelijk hoger zijn dan het bedrag waarvoor een opfokbedrijf de opfok kan verzorgen (€ 1.100). Een voordeel van uitbesteden is dat het opfokbedrijf zich hier-

in kan specialiseren, terwijl de aandacht op een melkveebedrijf veelal primair uitgaat naar het melkvee. Daarom kan voor bedrijven met een krappe arbeidsvoorziening of waar kosten moeten worden gemaakt voor de huisvesting van jongvee, uitbesteden aantrekkelijk zijn. Ook op intensieve bedrijven kan uitbesteden van de jongveeopfok besparingen opleveren. Een voorwaarde is wel dat goede afspraken gemaakt worden met het opfokbedrijf.

Figuur 1

Gewichtsverloop jongvee op Lagekostenbedrijf en High-techbedrijf

Conclusie

De bewerkelijke en daarmee dure intensieve opfok op het High-techbedrijf met veel aandacht voor ziektepreventie heeft nauwelijks tot betere resultaten geleid dan de eenvoudige koude opfok op het Lagekostenbedrijf. Uit het oogpunt van kostprijs is de lagekostenaanpak aantrekkelijker.